

Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirliği 1

Türkey DEMİR*, Demet ERALP-DEMİR*, Nuray TÜRKSOY*, Erdoğan ÖZMEN*, Ömer UYSAL**

ÖZET

Herkesin belirli ortamlarda değişik derecelerde hissedebileceği sosyal anksiyete bir belirti olarak sosyal fobinin, "performans anksiyetesi"nin, yaygın anksiyete bozukluğunun, kaçınan kişilik bozukluğunun bir parçası olabilir. Çocuk ve ergenlerdeki sosyal anksiyeteyi ölçmek için öz bildirim dayalı iki ölçek geliştirilmiştir. Bu çalışmada bu ölçeklerden birisi olan Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim'in geçerliliği ve güvenilirliği araştırılmıştır. Bu amaçla ölçek üç farklı okuldan 452 çocuğa uygulanmıştır. Tekrar test çalışması bu öğrencilerden 192'si ile bir ay sonra yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach alfa yöntemine göre 0.81 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test korelasyonu yüksektir ($r=0.81$). Geçerlilik çalışması kliniğe başvurmuş sosyal fobi olgularıyla yapılmış, ölçeğin olguları normal kontrollerden ayırt edebildiği görülmüştür. ÇSAÖ-Y çocuk ve ergenlerde sosyal anksiyeteyi ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olarak görünmektedir.

Anahtar kelimeler: Sosyal anksiyete, çocuklar, ergenler, ölçek, geçerlilik, güvenilirlik

Düşünen Adam; 2000, 13 (1): 42-48

SUMMARY

Everyone may feel social anxiety in certain circumstances at various degrees. As a symptom social anxiety may be a part of social phobia, "performance anxiety", general anxiety disorder or avoidant personality disorder. Currently there are two scales developed to measure social anxiety in children and adolescents. This study aims at investigating reliability and validity of Social Anxiety Scale for Children-Revised. To this end, the scale was given to 452 children in three different schools. Retest study was carried out one month later with 192 of these students. Inner consistency was found to be high according to Cronbach alfa method ($\alpha=0.81$). Test retest correlation was also high ($r=0.81$). Validity study was carried out with clinical cases of social phobia; SASC-R was able to differentiate cases from normal controls. It is concluded that SASC-R a reliable and valid tool to measure social anxiety in children and adolescents.

Key words: Social anxiety, children, adolescents, scale, reliability, validity

GİRİŞ

Sosyal anksiyete olumsuz değerlendirilme korkusu ve sosyal ortamlarda duyulan rahatsızlık/sıkıntı ile karakterizedir. Bir belirti olarak sosyal anksiyete sosyal fobinin, "performans anksiyetesi"nin ve kaçınan kişilik bozukluğunun temel ögesidir. Bu bi-

rincil görünümünden başka kekeleme, şişmanlık ya da görünümü bozan fiziksel kusurlarda olduğu gibi ikincil olarak da ortaya çıkabilir⁽⁷⁾.

Sosyal anksiyete, çocuğun sosyal etkileşim sürecini etkileyen başlıca değişkenlerden birisidir. Çocuğun emosyonel gelişimi açısından sosyal ilişkiler temel

* Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, ** İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Biyoistatistik Anabilim Dalı
1 8. Ulusal Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Kongresi, Sapanca, 1998'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

önemde olup, doyurucu toplumsal ilişkiler yaşamın daha sonraki yıllarında akademik başarı ve kişiler arası ilişkilerde uyum için iyi bir erken göstergedir (8).

Sosyal anksiyetesi olan kişi, başkalarının eleştirilerine, olumsuz düşüncelerine karşı aşırı duyarlıdır ve bunlardan kaçınmak için elinden geleni yapma eğilimindedir (20). Öte yandan sosyal anksiyete aşırı olduğunda sosyal çekilmeye, kaçınmaya ve normal gelişim açısından önemli yaşa uygun aktivitelerden uzaklaşmaya yol açabilir (1,9).

Liebowitz ve arkadaşları belirli bir düzeyde sosyal anksiyetenin pek çok kişide görülebilecek olağan bir durum olduğunu, ancak tekrara dayalı olarak genellikle ortam ya da duruma alışıldığını; yine herhangi bir toplumsal ya da edimsel durumun seyri sırasında anksiyetenin azaldığını, oysa patolojik durumlarda, örneğin sosyal fobide alışmanın ve olayın seyri içinde anksiyetede azalmanın görülmediğini belirtmektedirler (11).

Sosyal anksiyetenin değerlendirilmesinde yukarıda sayılan bu özelliklerin dikkate alınması gerekecektir: Sosyal anksiyetenin düzeyi, olumsuz değerlendirme korkusu ve düşüncesi, uyumsal beceri düzeyi. Çocuk ve ergenlerde sosyal anksiyetenin değerlendirilmesinde kullanılan öz bildirim dayalı iki ölçek vardır: La Greca ve arkadaşları tarafından geliştirilen "Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği" (Social Anxiety Scale for Children) ile Beidel ve arkadaşlarının geliştirdiği ve erişkinler için hazırlanan biçimden uyarlanan "Çocuklar için Sosyal Fobi ve Anksiyete Ölçeği" (Social Phobia and Anxiety Inventory for Children) (5,8-9). Ayrıca daha genel düzeyde anksiyeteyi, korkuları, sosyal beceri ve yeterliliği ölçen ölçekler de değerlendirme araçları olarak kullanılmaktadır (4,10,13,15,22).

Çocuklarda sosyal anksiyetenin değerlendirilmesi en azından iki nedenle önemlidir: Öncelikle, çocuklara ilişkin gelişimsel çalışmalar sosyal anksiyetenin ilkokul yıllarından başlayıp ergenlikte de süren önemli bir anksiyete biçimi olduğunu göstermiştir. İkincisi, sosyal anksiyete sosyal fobi, yaygın anksiyete bozukluğu gibi anksiyete bozukluklarıyla ilişkilidir.

Türkçede geçerlilik ve güvenilirliği belirlenmiş olan Çocuklar için Sürekli Kaygı Ölçeği (ÇSKE), sosyal durumlarla ilgili iki-üç soru içermekle birlikte asıl olarak genel kaygı düzeyini ölçmektedir. Bu nedenle özellikle sosyal anksiyete düzeyini ölçmeyi hedefleyen ÇSAÖ-Y'nin bu alandaki boşluğu doldurabileceği düşünülerek Türkçedeki geçerlilik ve güvenilirliğinin araştırılması amaçlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Çalışma, İstanbul'un Fatih ilçesinde küme örnekleme yoluyla seçilen üç okulda yürütülmüştür. Çalışma için İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün, okul yöneticilerinin ve öğrencilerin onayı alınmıştır. Çalışmaya 4.-8. sınıflardaki 452 öğrenci katılmıştır. Öğrenciler ÇSAÖ-Y'yi sınıflarında ve topluca doldurmuşlardır. Öğrencilere ölçek kısaca tanıtılıp nasıl doldurulacağı hakkında bilgi verilmiş ve her sınıftaki öğrenciler ölçekleri doldururken en az bir çalışmacı sınıfta hazır bulunmuştur. Öğrenciler Çocuklar için Sürekli Kaygı Ölçeğini ve Çocuklar için Depresyon Ölçeğini de aynı sırada doldurmuşlardır. Tekrar test için bu öğrenciler arasından 192 kişiye bir ay sonra ölçek yeniden uygulanmıştır.

Çalışmada şu araçlar kullanılmıştır:

Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim (ÇSAÖ-Y) (Social Anxiety Scale for Children-Revised): 1988 yılında La Greca ve arkadaşları tarafından geliştirilen öz bildirim dayalı bir ölçektir (9). 10 sorudan oluşan bu ölçek 1993'de gözden geçirilmiş ve 18 soruluk yeni bir ölçek haline getirilmiştir (8). Yazarlar, maddelerin hazırlanmasında sosyal anksiyetenin iki bileşenini gözönünde tuttuklarını bildirmektedirler: Olumsuz değerlendirilme korkusu ve sosyal ortamlarda duyulan sıkıntı/rahatsızlık. Ölçeğin 10 soruluk ilk biçimindeki tüm sorular ikincide de yer almaktadır. İlk biçim üç seçenekte yanıtlanmaktadır. İkinci biçimde beşli likert tipi tercih edilmiştir. Ölçekten alınabilecek puanlar 18-90 arasındadır.

Çocuklar için Durumluk-Sürekli Kaygı Envantiri (ÇSKÖ) (State-Trait Anxiety Inventory for Children): Spielberger'in çocuklar için geliştirdiği bu anksiyete ölçeği 20'şer soruluk iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmada, ölçeğin durumluk ve sürekli kay-

gıy araştırana iki bölümünden durumluk anksiyete ölçeği kullanılmamış, yalnızca sürekli anksiyeteye ilişkin form (ÇSKE) kullanılmıştır. 20 maddenin her biri için belirtinin varlığına ve şiddetine göre 1, 2 ya da 3 olarak puanlanan seçeneklerden birisi işaretlenir. Ölçek puanı 20-60 arasında olabilir. Ölçeğin Türkiye'de geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Özus-ta tarafından yapılmıştır (18).

Çocuklar için Depresyon Ölçeği (ÇDÖ) (Child-ren's Depression Inventory): Çocukluk çağındaki depresyonu araştırmada sık kullanılan ölçeklerden birisi olan ÇDÖ, 1980'de Kovacs tarafından geliştirilmiştir. 6-17 yaşları arasındaki çocuk ve ergenlere uygulanabilir. Ölçek 27 maddeden oluşmaktadır. Her maddede üç ifade vardır. Bu ifadeler sorgulanan belirtinin varlığına ve şiddetine göre 0, 1 ya da 2 olarak puanlanır. Ölçek puanı 0-54 arasında olabilir. Ölçeğin Türkçe biçiminin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Öy tarafından yapılmıştır (16-17).

Ölçeğin çevirisi birinci yazar tarafından yapılmıştır. Bazı maddelerde en uygun çeviriyi bulmak için bir çocuk psikiyatrı, iki psikiyatrı, iki aile hekiminden oluşan bir danışma grubundan yararlanılmıştır. Elde edilen çeviri otuz çocuğa uygulanmış, çocukların sorudan ne anladıkları, ifadelerin kendileri için yeterince açık olup olmadığı araştırılmıştır. Ayrıca ÇSAÖ'nün ilk biçimindeki gibi üç seçenekli mi, yoksa gözden geçirilmiş biçimindeki gibi beş seçenekli mi olmasının daha uygun olacağı da bu aşamada denetlenmiştir. Çocukların elde edilen son halile ölçeği anlamada güçlük çekmedikleri ve beş dereceli biçimi kavrayabildikleri görülmüştür.

İstatistiksel işlemler SPSS for Windows 8.0 paket programı kullanılarak yapıldı. Korelasyonlar Spearman yöntemiyle değerlendirildi. Ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanıldı. Sosyo-ekonomik düzeylere göre ölçek puanları Kruskal-Wallis yöntemiyle değerlendirildi. Post hoc test olarak Duncan çoklu dizi yöntemi uygulandı. Sonuçlar $p \leq 0.5$ düzeyinde anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin 214'ü kız (% 47.3), 238'i erkektir (% 52.7). Sınıflara göre dağılım aşağı yukarı eşittir (Tablo 1). Öğrencilerin yaşları 9-16

Tablo 1. Öğrencilerin sınıflara göre dağılımı.

Sınıf	Sayı	Yüzde
4	97	21.5
5	72	15.9
6	105	23.2
7	90	19.9
8	88	19.5

Tablo 2. Puan aralıklarına düşen öğrenci sayısı.

Puan aralığı	Sayı	Yüzde
18-30	68	15
31-40	149	33
41-50	125	27.6
51-60	82	18.2
60-85	28	6.2

arasında değişmektedir. Ortalama yaş $12.18 \pm 1.66'$ dir. Öğrencilerin 125'i (% 28) üst, 99'u orta (% 22), 228'i (% 50) alt sosyo-ekonomik düzeyindedir. Puan aralıklarına göre öğrencilerin dağılımına bakıldığında öğrencilerin büyük bir bölümünün 31-60 puan aralığında yer aldığı görülmektedir. 452 öğrencinin ortalama puanı 42.27 ± 11.59 olup dağılım aralığı 18-85'dir (Tablo 2).

Her bir madde için öğrencilerin ortalama puanları ve standart sapmaları aşağıda verilmiştir. Buna göre ortalama puanın en yüksek olduğu madde 5. madde, en düşük olduğu madde 17. maddedir (Tablo 3).

Cinsiyet ve sınıfa göre sosyal anksiyete puanında farklılık olup olmadığı çift yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Sınıf temel etkisinin anlamlı olduğu ($F=3.07$, $p=0.016$), cinsiyet temel etkisinin anlamlı olmadığı ($F=0.001$, $p=0.98$); cinsiyet ve sınıfın ortak etkilerinin anlamlı olmadığı ($F=1.6$, $p=0.17$) bulunmuştur. Sınıf temel etkisinin kaynağını bulmak amacıyla Duncan'ın çoklu dizi testi uygulanmıştır. Buna göre 8. sınıfların ortalama puanları 4., 5. ve 6. sınıfların ortalama puanlarından anlamlı biçimde düşüktür. Bir başka değişle daha küçük sınıflardaki öğrenciler daha fazla sosyal anksiyete bildirmektedirler.

Üst sosyoekonomik düzeyden çocukların ortalama puanının (38.9 ± 10.1), orta (43.1 ± 11.2) ve alt (43.7 ± 12.1) sosyo-ekonomik düzeydekilere göre daha düşük olduğu bulunmuştur ($p=0.001$).

Tablo 3. Maddelerden alınan ortalama puan ve standart sapmalar.

No	Ortalama ± SS	
1.	2.4204	1.3219
2.	2.3938	1.2739
3.	2.5243	1.4132
4.	2.5996	1.3340
5.	3.4712	1.5622
6.	2.6460	1.3313
7.	2.0288	1.2121
8.	2.5553	1.4264
9.	2.4624	1.2318
10.	2.2146	1.2460
11.	2.2500	1.3734
12.	2.2788	1.3108
13.	2.3119	1.3574
14.	2.1549	1.2974
15.	1.9403	1.2506
16.	2.2810	1.2399
17.	1.5288	1.0536
18.	2.2080	1.3909

Tablo 4. Ölçeğin iç tutarlılık incelemesine ilişkin değerler.

No	Madde çıkarıldığında ölçek ort.	Madde - toplam puan korelasyonu	Madde çıkarıldığında alfa değeri
1.	39.8496	.4005	.8036
2.	39.8761	.1746	.8162
3.	39.7456	.3819	.8048
4.	39.6704	.4805	.7987
5.	38.7987	.2203	.8163
6.	39.6239	.4922	.7980
7.	40.2412	.4369	.8017
8.	39.7146	.4277	.8019
9.	39.8075	.4897	.7987
10.	40.0553	.3481	.8065
11.	40.0199	.4156	.8026
12.	39.9912	.3903	.8042
13.	39.9580	.4773	.7988
14.	40.1150	.3942	.8039
15.	40.3296	.3541	.8062
16.	39.9889	.4283	.8021
17.	40.7412	.3892	.8047
18.	40.0619	.4696	.7992

Ölçeğin iç tutarlılık incelemesi Cronbach alfa yöntemine göre yapıldığında $\alpha=0.813$ civarında yüksek düzeyde bir iç tutarlılık bulunmaktadır. Tek tek maddelerin ölçek toplam puanı ile korelasyonuna bakıldığında yalnızca 2 ve 5 numaralı maddelerin toplam puanla korelasyonlarının düşük olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Ölçek, öğrencilerden 192'sine ilk uygulamadan bir ay sonra tekrar uygulandığında toplam puan bakımından test-tekrar test korelasyonunun yüksek ($r=0.8096$) olduğu bulunmuştur. Tek tek maddelerin

Tablo 5. Test tekrar test korelasyonları.

No	Spearman bağıntı katsayısı
1.	0.3605
2.	0.5552
3.	0.5515
4.	0.4947
5.	0.4895
6.	0.4793
7.	0.3899
8.	0.3803
9.	0.4092
10.	0.3463
11.	0.4423
12.	0.5400
13.	0.4776
14.	0.4356
15.	0.4770
16.	0.4699
17.	0.4576
18.	0.4520

*Tüm değerler istatistiksel olarak $p<0.0001$ düzeyinde anlamlıdır.

birbiriyle test-tekrar test korelasyonları $r=0.346$ ile 0.552 arasında değişmektedir (Tablo 5).

Ölçüt bağımlı geçerliliğin (uyum geçerliliği) sınaması için Çocuklar için Sürekli Kaygı Envanteri uygulanmıştır. Bu ölçekle ÇSAÖ-Y iyi bir korelasyon göstermektedir ($r=0.5975$, $p<0.001$).

ÇSAÖ, belirli bir bozukluğu değil, klinik olsun olmasın çeşitli durumlarda sosyal anksiyeteyi ölçüp değerlendirmeye çalışmaktadır. Bununla birlikte, sosyal anksiyetenin şiddetli olduğu klinik durumların başında gelen sosyal fobi olgularında ÇSAÖ'nün yüksek bulunması beklenir. Bu amaçla kliniğe başvuran ve sosyal fobi tanısı alan 13 çocuğa ve çalışmanın yürütüldüğü okuldaki öğrenciler arasından daha önce testi yanıtlamamış 16 kişiye ölçek bireysel olarak verilmiştir. Bu öğrenciler ayrıca ÇSKE ve ÇDÖ ölçeklerini doldurmuşlardır. ÇDÖ iki grubu ayırt etmemektedir. Genel kaygı düzeyini ölçen ÇSKE açısından iki grup arasında anlamlı farklılık vardır. ÇSAÖ ise iki grubu ÇSKÖ'den daha iyi ayırt edebilmektedir (Tablo 6).

TARTIŞMA

Çocuklarda sosyal anksiyete erişkinlerdekine benzer biçimde olumsuz değerlendirilme korkusu ve özellikle yeni ortamlarda duyulan sıkıntıyla ilintilidir. Olumsuz değerlendirilme korkusu, çevrede bunun

Tablo 6. Üç ölçeğin sosyal fobik çocukları ayırdetme yeteneği

	Olgu	Kontrol	Z (t) değeri	p değeri
Yaş	11.85±1.2	12.5±1.3	-1.42	0.17
ÇDÖ	16.7±8.4	12.6±4.5	-1.23	0.23
ÇSKE	43.4±5.7	37.1±7.7	-2.2	0.028
ÇSAÖ-Y	60.1±8.9	42.8±12.7	-3.45	0.0006

İki grubun yaşları t testiyle, ölçek puanları Mann-Whitney U testiyle karşılaştırılmıştır.

izlerini aramaya programlı bir bilişsel yapıyla birlikte. Sosyal anksiyetenin bilişsel, davranışsal, somatik ve duygusal yönleri vardır. ÇSAÖ-Y'nün asıl olarak sosyal anksiyetenin bilişsel yanlarını sorguladığı görülmektedir.

Ölçeği geliştiren yazarlar, ölçeğin üç bileşeni olduğunu belirtmektedirler. Olumsuz değerlendirilme korkusu, yeni ortamlarda duyulan rahatsızlık ve sosyal rahatsızlık/kaçınma. Türkçe çeviride faktör analitik çalışmada benzer bir sonuç bulunamamıştır.

Ölçeğin özgün biçimi 4-6. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Ortalama yaşları 11±1 olan 459 öğrenci bu çalışmada yer almıştır. Kızlar erkeklerden daha fazla sosyal anksiyete bildirmişlerdir⁽⁸⁾. Daha küçük sınıftakilerin daha fazla sosyal anksiyete bildirdiği görülmüştür. Çalışmamızda ise kızların ortalama puanının erkeklerden daha yüksek olduğu, ancak aradaki farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Önceden kuramsal varsayımlara dayalı olarak yapılabilecek tahminlerin aksine daha küçük sınıflarda daha fazla sosyal anksiyete bildirilmesi bizim örneklemimiz için de doğrudur.

Aynı durumun genel kaygı düzeyi açısından da söz konusu olması, bu bulguyu istikrarlı kılmaktadır. Bu bulgu gelişimin çocukların sosyal anksiyeteyi nasıl yaşadıklarını etkilediği biçiminde yorumlanabilir. Başka bir açıklama, daha büyük sınıflarda yineleyen sosyal ilişkinin giderek anksiyetenin azalmasına yol açtığı, uzun bir süre boyunca birlikte olunan arkadaşlardan duyulan sosyal rahatsızlığın azaldığı biçiminde olabilir.

Emmelkamp ve arkadaşları sosyal fobide oldukça karakteristik sayılabilecek belirli bir bilişsel yapı ve

bununla ilintili belirtiler tanımlamışlardır. Sosyal fobinin kendi davranışını ve bunun başkaları üzerindeki etkisini yargılaması ve değerlendirmesiyle ilgili olarak şu özelliklerden bahsedilmektedir: Sosyal ilişkilere olumsuz yüklemeler yapmak; kendi davranışlarını abartılı biçimde olumsuz değerlendirmek, aşağılamak; hoş ya da olumlu durum ya da olayları önemsiz kabul edip bir yana koyarken yetersiz, doyumsuz yaşantıların üzerinde daha çok durmak, sosyal ilişkilerde hoş olan durumlarda kendileri dışında nedenler ararken hayal kırıklığı yaratan durumların nedenini kendilerinde aramak⁽⁶⁾. Çocuk ve ergenlerde de sosyal anksiyetenin özgül bir bilişsel karşılığı vardır ve ÇSAÖ-Y ağırlıklı olarak bu bilişsel yapının varlığını araştırmaya çalışmaktadır.

ÇSAÖ-Y çalışmada kullanılan genel anksiyete ölçeğiyle $r=0.6$ düzeyinde bir korelasyon göstermektedir. Ölçeğin özgün formunun ölçüt bağıntılı geçerliliğinin araştırılması için kullanılan genel anksiyete ölçeğiyle korelasyonu da hemen hemen aynı düzeydedir. Sosyal anksiyete yaygın anksiyetenin önde gelen bir belirtisi olabilir. DSM IV'de yaygın anksiyete bozukluğu kategorisi içine dahil edilen aşırı anksiyete bozukluğu olan çocuklarda yanlış yapma, eleştirilme, alay konusu olma korkuları en önde gelen korkulardır⁽¹⁰⁾.

Bulgularımıza göre üst sosyoekonomik düzeyden çocuklar, alt ve orta sosyoekonomik düzeydeki çocuklardan anlamlı biçimde düşük puan almışlardır. Özgün ölçekte cinsiyet ve sınıf etkisi araştırılmakla birlikte sosyoekonomik düzey açısından bir karşılaştırma yoktur. Çocuk ve ergen nüfusta yapılmış epidemiyolojik çalışmaların yokluğu bu bulguyu değerlendirmeyi güçleştirmektedir. Ancak yetişkinlerle yapılmış çalışmalarda klinik örnekleme üst sosyoekonomik düzeyin genel nüfustaki sosyal fobi örnekleminde ise sosyoekonomik düzeyin ağırlıklı olduğu bulunmuştur^(3,12,14,18,21).

Bulgularımız ölçeğin iç tutarlılığının, test-tekrar test güvenilirliğinin iyi düzeyde olduğunu ve ölçüt bağıntılı geçerliliğinin yeterli düzeyde bulunduğunu desteklemektedir. ÇSAÖ-Y sosyal fobi olgularını normal kontrollerden ayırt edebilmektedir. Sonuç olarak ÇSAÖ-Y sosyal anksiyetenin özellikle bilişsel yapısına ilişkin belirtilerinin varlığını araştırmak için yararlı bir araçtır.

EK 1: ÇOCUKLAR İÇİN SOSYAL ANKSİYETE ÖLÇEĞİ (YENİLENMİŞ BİÇİM)

Aşağıda bazı cümleler ve yanlarında da bazı seçenekler verilmiştir. Her cümleyi okuduktan sonra, son bir ayı düşünerek bu cümle için size en uygun gelen seçeneği işaretleyin. Cümlenin size uygunluğuna göre o cümleye 1-5 arasında bir puan verin. Cümledeki ifade size hiç uymuyorsa 1, çok az uyuyorsa 2, bazen uyuyorsa 3, çoğu zaman uyuyorsa 4, daima uyuyorsa 5'i işaretleyin.

1= hiç bir zaman

2= çok az

3= bazen

4= çoğu zaman

5= daima

Rakamların altındaki uygun kutucuğa X işareti koyun	1	2	3	4	5
1. Başka çocukların önünde yeni bir şey yapmaktan rahatsız olurum					
2. Bana şaka yapılmasından rahatsız olurum.					
3. Tanımadığım çocukların yanında utanırım.					
4. Diğer çocuklar arkamdan konuşuyorlar diye düşünürüm.					
5. Yalnızca iyi tanıdığım çocuklarla konuşurum.					
6. Diğer çocuklar benim hakkımda ne düşünüyorlar diye endişelenirim.					
7. Diğer çocukların benden hoşlanmayacağından korkarım.					
8. İyi tanımadığım çocuklarla konuşurken rahatsız olurum.					
9. Diğer çocuklar benim hakkımda ne diyecekler diye endişelenirim.					
10. Yeni tanıştığım çocuklarla konuşurken rahatsız olurum.					
11. Diğer çocuklar benden hoşlanmıyorlar diye üzülürüm.					
12. Bir grup çocukla birlikteyken sessiz kalırım.					
13. Diğer çocuklar benimle alay ediyor diye düşünürüm.					
14. Başka bir çocukla tartışsam, onun benden hoşlanmayacağından korkarım.					
15. Başkalarını evime çağırmaktan çekinirim, çünkü hayır diyebilirler.					
16. Bazı çocukların yanındayken rahatsız olurum.					
17. İyi tanıdığım çocukların yanındayken bile utanırım.					
18. Başka çocuklara birlikte oynamayı teklif etmek bana zor gelir.					

KAYNAKLAR

1. Albano AM, DiBartolo PM, Heimberg RG et al: Children and adolescents: Assessment and treatment. Heimberg RG, Liebowitz MR, Hope DA, Schneier FR (eds): *Social Phobia: Diagnosis, Assessment and Treatment*. The Guilford Press, New York, p.21-40, 1995.
2. American Psychiatric Association: *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. Fourth Edition. Washington DC, 1994.
3. Amies PL, Gelder MG, Shaw PM: Social phobia: a comparative clinical study. *Br J Psychiatry* 142:174-79, 1983.
4. Beidel DC: Psychophysiological assessment of anxious emotional states in children. *J Abnorm Psychol* 97:80-82, 1988.
5. Beidel DC, Turner SM, Morris TL: A new inventory to assess childhood social phobia: The Social Phobia and Anxiety Inventory for Children. *Psychological Assessment* 7:73-9, 1995.
6. Emmelkamp PMG, Bouman TK, Scholing A: Anksiyete bozuklukları. *Klinik Uygulama Kılavuzu*. Çev. Ceyhan B, Oral N. Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1994.
7. Heckelman LR, Schneier FR: Diagnostic issues. Heimberg RG, Liebowitz MR, Hope DA, Schneier FR (eds). *Social phobia: Diagnosis, assessment and treatment*. The Guilford Press, Newyork, p.3-20, 1995.
8. La Greca AM, Stone WL: Social anxiety scale for children-revised: factor structure and concurrent validity. *J Clin Child Psychol* 22:17-27, 1993.
9. La Greca AM, Dandes SK, Wick P et al: Development of the social anxiety scale for children: Reliability and concurrent validity. *J Clin Child Psychol* 17:84-91, 1988.
10. Last CG, Francis G, Strauss CC: Assessing fears in anxiety-disordered children with the revised fear survey schedule for children (FSSC-R). *J Clin Child Psychol* 18:137-41, 1989.
11. Liebowitz MR, Gorman JM, Fyer AJ et al: Social Phobia: review of a neglected anxiety disorder. *Arch Gen Psychiatry* 42:729-36, 1985.
12. Magee WJ, Eaton WW, Wittchen H et al: Agoraphobia, simple phobia, and social phobia in the national comorbidity survey. *Arch Gen Psychiatry* 53:159-68, 1996.
13. McCathie H, Spence SH: What is the revised fear survey schedule for children measuring? *Behav Res Ther* 29:495-502, 1991.
14. Montgomery SA: Social phobia: Clinical review. *World Psychiatric Association*, 1995.
15. Ollendick TH, King NJ: Origins of childhood fears: an evaluation of Rachman's theory of fear acquisition. *Behav Res Ther* 29:117-23, 1991.
16. Öy B: Çocuklar için depresyon ölçeğinin öğrenciler ve çocuk ruh sağlığı kliniğine başvuran çocuklarda uygulanması. *Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi*. Ankara, 1990.
17. Öy B: Çocuklar için depresyon ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2:132-36, 1991.
18. Özusta ŞH: Çocuklar için durumluk-sürekli kaygı envanteri uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi* 10:32-44, 1995.
19. Schneier FR, Johnson J, Hornig C et al: Social phobia: Comorbidity and morbidity in an epidemiological sample. *Arch Gen Psychiatry* 49:282-88, 1992.
20. Smith RE, Sarason IG: Social anxiety and the evaluation of negative interpersonal feedback. *J Consult Clin Psychol* 43:429, 1975.
21. Solyom L, Ledwidge B, Solyom C: Delineating social phobia. *Br J Psychiatry* 149:464-70, 1986.
22. Strauss CC, Lease CA, Kazdin AE et al: Multimethod assessment of the social competence of children with anxiety disorders. *J Clin Child Psychol* 18:184-89, 1989.